

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๕ - ๑๖/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๔/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๕/๒๕๖๔

วันที่ ๖ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง ศาลอาญา

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่

ความเห็น

หลักละเมิดอำนาจศาล (Contempt of Court) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลสามารถดำเนินกระบวนการบริหารการพิจารณาคดีต่อไปได้และการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต้องได้รับการปฏิบัติภายใต้กรอบของความยุติธรรมที่ได้รับการคุ้มครองและปลอดภัย ทั้งนี้เจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดอำนาจศาลเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินต่อไปได้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยทั้งในบริเวณศาลและนอกศาล ป้องกันการประวิงคดีและการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่เกินขอบเขตและไม่สุจริต ศาลในฐานะที่เป็นองค์กรหนึ่งในกลไกกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาททางกฎหมายย่อมมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เพราะการที่กระบวนการยุติธรรมจะประสบความสำเร็จในการหาข้อสรุปความขัดแย้งทางกฎหมายได้ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทในการอำนวยความยุติธรรมของศาลเป็นสำคัญด้วย การอำนวยความยุติธรรมในศาลนอกจากจะมีวิธีพิจารณาความต่าง ๆ อันเป็นกติกากำหนดวิธีการแสวงหาความยุติธรรมแล้ว ยังต้องมีมาตรการที่จะทำให้การดำเนินคดีในศาลเป็นไป

ด้วยความเรียบง่ายและราบรื่น มาตรการดังกล่าวคือ การละเมิดอำนาจศาล การละเมิดอำนาจศาล เป็นหลักสากลที่ศาลแต่ละประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นระบบ Common Law เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และระบบ Civil Law เช่น ออสเตรีย เยอรมนี ฝรั่งเศส ต่างก็มีกฎหมายในลักษณะนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลมีมาตรการหรือเครื่องมือบางอย่างสำหรับศาลในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลและเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปตามความรวดเร็ว เทียบธรรม และเป็นธรรม

ศักดิ์ของกฎหมายหรือลำดับชั้นของกฎหมาย (Hierarchy of Law) และบทบัญญัติของกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการบัญญัติหลักละเมิดอำนาจศาลว่าควรจะมีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายลำดับชั้นใดและการกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ประเด็นดังกล่าวนี้พิจารณาได้ ๒ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านรูปแบบ กล่าวคือ ศาลในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ (The Constitutional Court) เช่น ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และศาลรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น และศาลสูงสุด (The Supreme Court) เช่น ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา และศาลสูงสุดของแคนาดา ล้วนบัญญัติหลักละเมิดอำนาจศาลไว้ในกฎหมายที่มีศักดิ์เป็นรัฐบัญญัติ คือ กฎหมายที่ผ่านกระบวนการตราของรัฐสภา เนื่องจากเป็นกระบวนการนิติบัญญัติที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชน ส่วนกรณีของประเทศไทย ทั้งศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร แม้กระทั่งศาลรัฐธรรมนูญ ล้วนบัญญัติหลักการละเมิดอำนาจศาลไว้ในกฎหมายที่มีศักดิ์เป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๒. ด้านเนื้อหา กล่าวคือ บทลงโทษของผู้กระทำผิดฐานละเมิดอำนาจศาลมีระดับจากน้อยไปมาก คือ ตักเตือน นำออกจากศาล กักขัง ปรับ และจำคุก ระดับโทษดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกักขัง ปรับ และจำคุก เป็นโทษที่จำกัดสิทธิ เสรีภาพ และกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน การบัญญัติโทษที่จำกัดสิทธิ เสรีภาพ และกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนดังกล่าว นอกจากต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาและความเห็นชอบโดยตัวแทนของประชาชนแล้ว ต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด

ประเด็นคดีนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน

รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมีบัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” และวรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

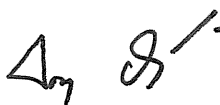
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ เป็นบทบัญญัติในภาค ๑ บททั่วไป ลักษณะ ๒ ศาล หมวด ๓ อำนาจและหน้าที่ของศาล โดยมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ (ข) ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ” วรรคสอง บัญญัติว่า “การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ทั้งทางด้านรูปแบบและด้านเนื้อหา มีเจตนารมณ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปได้โดยความรวดเร็ว เทียบธรรม และเป็นธรรม รวมถึงการสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม การที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี คือ ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และกรณีโทษจำคุกบัญญัติให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือน ถือเป็นหลักการพื้นฐานทั่วไปของกฎหมายและการใช้ดุลพินิจของศาลภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ตามพฤติการณ์แห่งคดีด้วยความระมัดระวังและมีกลไกควบคุมการใช้อำนาจดุลพินิจโดยมิชอบ สำหรับการที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกชั้นสูงไม่เกินหกเดือนโดยไม่มีชั้นต่ำนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี อันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ซึ่งประกอบด้วยหลักความเหมาะสมและความจำเป็นเพื่อให้กระทบกระเทือนต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด

ดังนั้น การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี และกำหนดโทษจำคุก

ไม่เกินหกเดือน จึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เทียบธรรม และเป็นธรรม ดำรงและรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในบ้านเมือง และความน่าเชื่อถือของศาลในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมแก่ประชาชนตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันและได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยความยุติธรรมทั่วหน้ากัน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ เป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเท่าที่จำเป็น และได้สัดส่วนหรือมีความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับกับสิทธิหรือเสรีภาพที่ประชาชนจะต้องสูญเสียไป ไม่เป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ